

IKAALINEN

Levonsuo

Aurinkovoimapuistoalueen arkeologinen inventointi 2024

Tilaaaja:
Nosto Consulting Oy

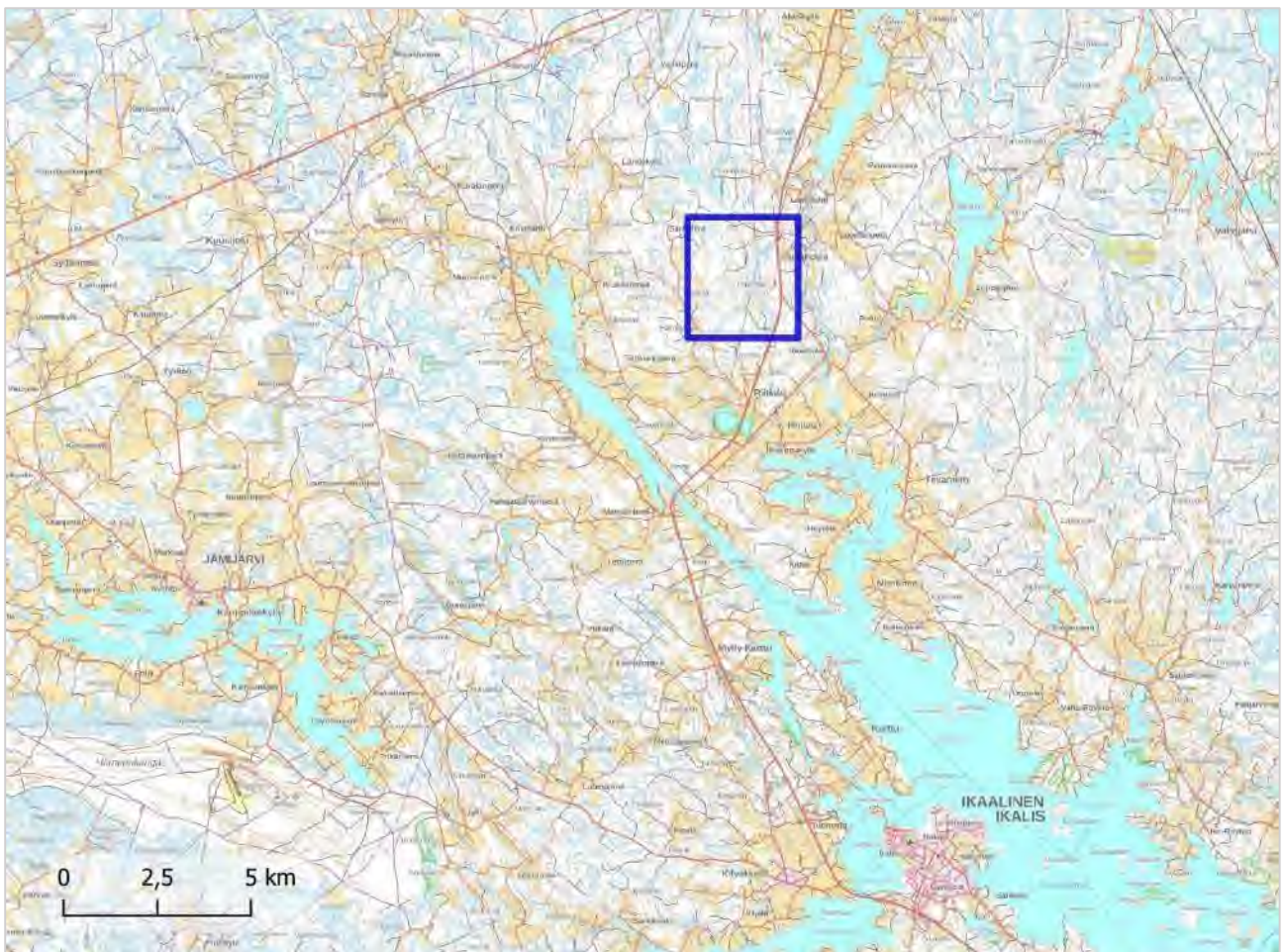
Toteuttaja:
Heilu Oy

IKAALINEN Levonsuo Aurinkovoimapuistoalueen arkeologinen inventointi 2024

Tiivistelmä

Heilu Oy toteutti Ikaalisten Levonsuon alueelle suunnitellun aurinkovoimapuistoalueen arkeologisen inventoinnin kesäkuussa 2024 ja täydennyksen huhtikuussa 2025. Työn tilasi hanketta valmisteleva Nosto Consulting Oy. Hankealueelta ei tunnettu arkeologisia kohteita ennen inventointia. Inventoinnissa huomioitiin sekä esihistoriallisen että historiallisen ajan arkeologisen kulttuuriperinnön kohteet.

Inventoinnissa havaittiin yksi kiinteä muinaisjäänös, joka on historiallisen ajan rajamerkki sekä kaksi kohdetta, jotka määritellään statuksella ”muu kulttuuriperintökohde”. Nämä ovat suon halki kulkeva kapulatie ja autioitunut torpanpaikka. Lisäksi hankealueelta havaittiin rajamerkki ja kivetty kellarikuoppa, jotka huomioitiin raportissa muina kohteina.

Kartta 1. Lähestymiskartta. Hankealue sijaitsee sinisellä rajatun alueen keskellä Ikaalisten pohjoispuolella. MK 1: 200 000.

Sisällysluettelo

1. Johdanto	3
2. Inventointialueen perustietoja	4
3. Tutkimusmenetelmät.....	4
3.1. Esityöt	4
3.2. Maastotyöt ja raportointi.....	5
4. Havainnot	6
5. Yhteenveto	8
6. Arkeologisen kulttuuriperinnön kohteet.....	9
Kiinteä muinaisjäännös	10
1. Kauralähdet	10
Muut kulttuuriperintökohteet.....	12
2. Kouransuntti.....	12
3. Levonsuonmäki.....	14
Muut kohteet.....	17
4. Kouransuntti 2.....	17
5. Korttesluoma.....	18
Lähteet.....	20

Arkistotiedot

Tutkimustyyppi:	Arkeologinen inventointi
Tutkimuksen tekijä:	Heilu Oy/ FM Sinikka Kärkkäinen ja HuK Meri Leppäsalko
Kenttätyöaika:	13.6.2024 ja 2.4.2025
Tutkimusten rahoittaja:	Nosto Consulting Oy
Alueen aikaisemmat tutkimukset:	Ei aikaisempia tutkimuksia
Taustakartat:	Maanmittauslaitoksen karttakuvapalvelu (WMTS) 4/2025
Käytetty koordinaatisto:	ETRS-TM35FIN, korkeus N2000

Kansikuva: Maisema Levonsuolta. Kuvattu kapulasillan kohdalta pohjoiseen.

Raportin kuvat: Sinikka Kärkkäinen ja Meri Leppäsalko.

2. Inventointialueen perustietoja

Levonsuon inventointialue sijaitsee Ikaalisten ja Parkanon rajalla ja kuntaraja, joka on myös vanha pitäjänraja, kulkee hankealueen pohjoisreunassa. Hankealueen itäosa on kuulunut Heittolan ja länsipuoli Riitälän historiallisen ajan kylän maihin. Kylien kylätontit sijaitsevat noin neljä kilometriä inventointialueesta eteläkaakkoon. Alueen vanhimmissa, 1700–1800-luvun isojakokartoilla ja pitäjänkartalla, hankealue on ollut asumaton takametsää ja suoaluetta. Kartoilla on nähtävissä muutamia kylien välisiä rajapyykkeitä. 1900-luvun alkuun mennessä hankealueen läheisyyteen ja alueelle on muodostunut muutamia torppia ja ne on merkitty vuoden 1911 senaatinkartalle. Hankealueella sijaitseva torpanpaikka (Kortesluoma) on yhä asuttu. Hankealueen pohjoisosassa sijaitsevien torppien välillä on kulkenut polku, joka on merkitty senaatinkartalle ja vuoden 1959 peruskartalle. Molemmissa kartoissa näkyy Kouransuntin eteläpuolella olevan kapean suoalueen kohdalle merkitty kapulatie. Suon halki kulkeva polku on merkitty vielä 2000-luvun karttoihin.

Hankealuetta ei ole aikaisemmin inventoitu arkeologisesti. Ikaalisten ensimmäinen yleisinventointi on tehty Mirja Koskimiehen toimesta vuonna 1969, mutta se koski lähinnä pitäjän länsiosaa. Vadim Adel on tehnyt noin kilometri hankealueen itäpuolella kulkevan Vääräjoen ranta-asemakaava-alueen inventoinnin vuonna 2004. Hankealueen lähin tunnettu arkeologinen kohde *Puodinkehänpörpi* (143000001), sijaitsee reilun kilometrin päässä inventointialueen länsipuolella. Kyseessä on ajoittamaton kiviröykkiö. Lähin tunnetut esihistoriallisen asuinpaikka sijaitsee reilu kaksi kilometriä hankealueen kaakkoispuolella Vääräjoen varrella.

Levonsuon hankealueen maastonkorkeus on 125–152 metriä merenpinnasta. Ikaalisten alueen maaperä on paljastunut jääkauden jälkeisen meren alta noin 9000–8000 vuotta sitten. Jussilan (2002) mukaan Kyrösjärven ympäristössä vanhimmat kivikautiset asuinpaikat voisivat sijaita Ancylusjärven (8200 eKr.) rantatasoilla, noin 140 m korkeustasolla. Ancylusjärvi-vaiheen lopulla merenpinnan laskiessa Kyrösjärvi kuroutui itsenäiseksi altaaksi ja sen korkeus on ollut noin 90 m mpy. Korkeuden puolesta Levonsuon hankealueen kosteikot ovat voineet olla muinaisia järviä tai merenlahtia ennen Kyrösjärven kuroutumista. Suurin osa Ikaalisten tunnetuista kivikautisista asuinpaikoista sijaitsee lähellä nykyisten vesistöjen rantoja, noin 88–96 metrin korkeustasoilla.

3. Tutkimusmenetelmät

3.1. Esityöt

Esitöiden aluksi etsittiin hankealuetta kuvaavia historiallisia karttoja 1700–1900-luvuilta (isojako-, uusjako-, pitäjän- ja senaatinkartat ja taloudelliset kartat). Karttoja haettiin Kansallisarkiston ja

Maanmittauslaitoksen sähköisistä arkistoista sekä Maanmittauslaitoksen Paituli-paikkatietopalvelusta. 1900-luvun painetut karttalehdet ladattiin Maanmittauslaitoksen Vanhat-kartat-sivustolta. Vanhat kartat asetoitiin nykykartan päälle QGIS-ohjelmalla. Eri ikäisiä karttoja vertailemalla oli mahdollista havaita alueella tapahtuneita muutoksia ja arkeologisesti mielenkiintoisia kohtia, kuten vanhoja asuinpaikkoja, rajamerkkejä ja tielinjauksia.

Esitöiden aikana selvitettiin hankealueen lähistöltä tunnettujen arkeologisten kohteiden tiedot ja lähistöllä tehtyjen arkeologisten tutkimusten raportit käytiin läpi. Aineistoja haettiin Museoviraston ylläpitämästä Kulttuuriympäristön palveluikkunasta (www.kyppi.fi) ja Tampereen museoiden Siiri tietokannasta (<https://siiri.tampere.fi/>). Esitöiden aikana käytiin läpi myös Maanmittauslaitoksen rinnevarjoste-aineisto sekä laserkeilausaineisto (5 p) arkeologisesti mielenkiintoisten maastonmuotojen, kuten tervahautojen ja hiilimiilujen, havaitsemiseksi.

3.2. Maastotyöt ja raportointi

Maastotyöt toteutettiin allekirjoittaneen ja HuK Meri Leppäsalkon toimesta 13.6.2024. Allekirjoittanut teki alueellisen vastuumuseon edellyttämän täydennysinventoinnin 2.4.2025. Alueelta tarkastettiin jalkaisin kaikki esitöissä vanhoista kartoista ja rinnevarjosteesta havaitut kohteet ja anomaliat. Samalla tehtiin silmämääräistä havainnointia ja potentiaaliselta vaikuttaviin maastonkohtiin tehtiin pieniä lapionpistoja tai maaperäkairauksia. Huhtikuun 2025 alussa käveltiin läpi Levonsuon kosteikkoalueen itä- ja luoteisreunoja tehden pieniä lapionpistoja potentiaalisille maastonkohdille, esihistoriallisia asuinpaikkoja silmällä pitäen. Suurimaksi osaksi pintaturpeen ja huuhtouman (n. 10 cm) alla oli kalliota tai kivikkoa. Muutamissa suoalueelle pistävissä niemikkeissä oli hiekkaisempia ”linssejä”, mutta esihistoriallisiin asuinpaikkoihin viittaavia havaintoja ei niiden kohdilta tehty. Maasto oli kosteikon reunalla suurimmaksi osaksi nuorta istutusmetsää ja maanpinta oli epätasainen metsänhoitotöitten takia.

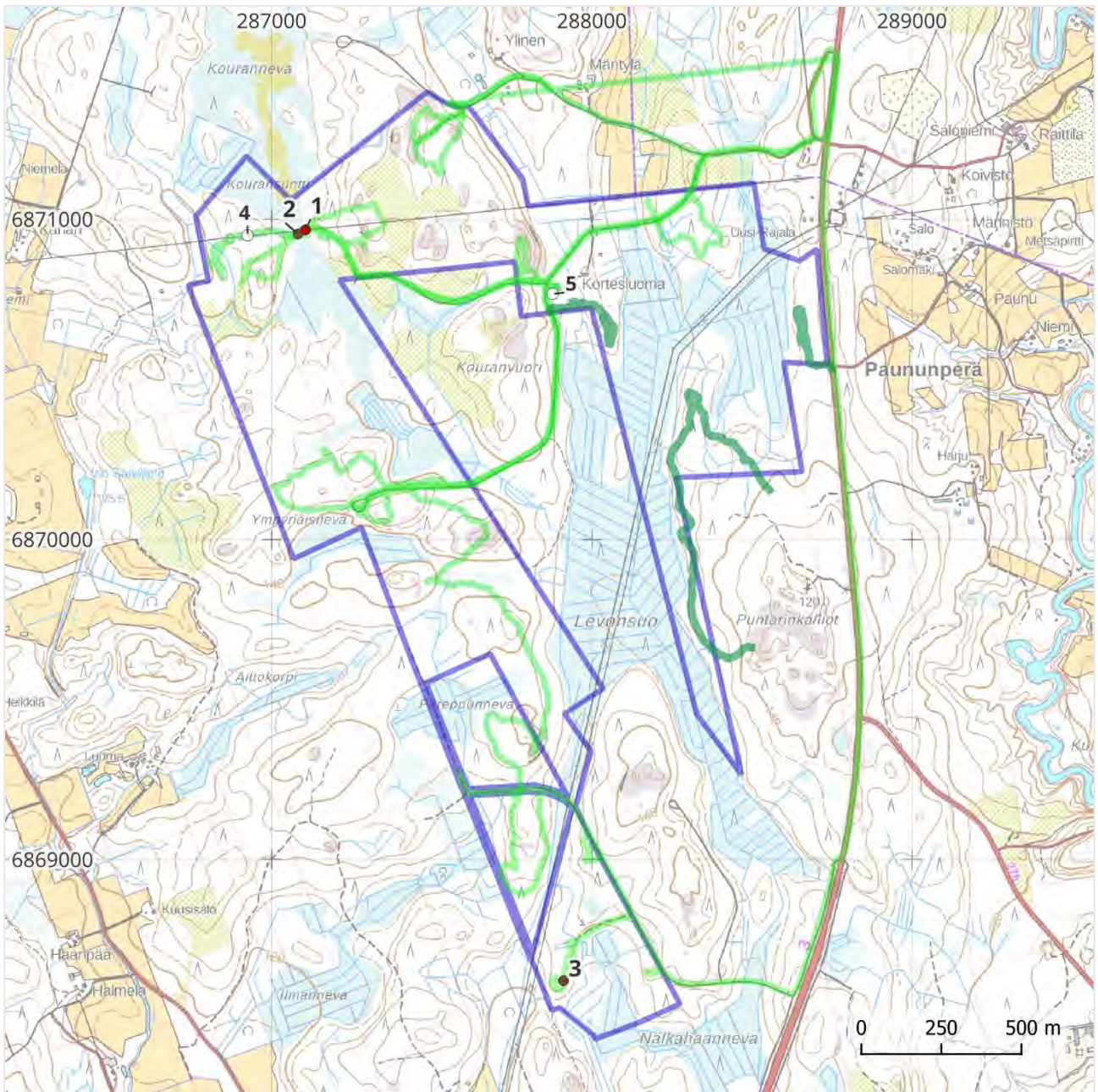
Inventoinnissa tehdyt havainnot dokumentointiin valokuvien ja muistiinpanoin. Havaintojen sijainnit sekä kuljetut reitit tallennettiin käsiGPS-paikantimia (Garmin Montana 680, tarkkuus +/- 5–10 m) käyttäen.

Raportointivaiheessa maastossa havaituille kohteille määriteltiin aluerajaus inventointihavaintojen ja rinnevarjosteen mukaan. Inventointiraportti laadittiin kesäkuussa 2024 ja sitä täydennettiin huhtikuussa 2025. Kartat laadittiin QGIS-paikkatieto-ohjelmistolla. Inventointiin liittyvät valokuvat ja raportin alkuperäiskappale tallennettiin Heilu Oy:n arkistoon Tampereelle.

4. Havainnot

Levonsuon hankealueelta havaittiin yksi uusi kiinteä muinaisjäännös, historiallisen ajan kylien rajamerkki (raportin kohde 1 Kauralähdet). Maastossa havaittiin myös kaksi uutta muuksi kulttuuriperintökohteeksi luokiteltua kohdetta. Toinen kohteista on Kouransuntin kostean suoalueen halki puunrungoista tehty kapulatie (kohde 2 Kouransuntti). Kapulatie näkyy ensimmäisen kerran vuoden 1911 kartalla ja se on ollut käytössä ilmeisesti viime vuosikymmenille saakka. Toinen muu kulttuuriperintökohde on kohde 3 (Levonsuonmäki), joka on 1900-luvun alun talon- tai torpanpaikka. Talonpaikkaa ei ole selkeästi merkitty vanhoille kartoille, se näkyy ainoastaan historiallisessa ilmakuvassa vuodelta 1948. Talo on ilmeisesti ollut asuttuna melko lyhyen aikaa, koska ei ole päätyntä kartoille.

Muuna kohteena huomioitiin rajamerkki (kohde 4 Kouransuntti 2). Paikalla on ollut historiallisen ajan kylään kuuluvan tontin rajalinja, ei kylien raja. Toinen muu kohde on rinnevarjosteessa ja maastossa selkeästi erottunut kivetty kellarikuoppa (kohde 5). Kellarissa on romahtaneita kattorakenteita ja styroksia, eli se ei ole kovinkaan vanha. Muut kohteet ovat havaintoja, jotka kiinnittävät inventoijan huomion maastossa, mutta joita ei nuoren iän vuoksi määritellä muinaisjäännöskohteiksi.

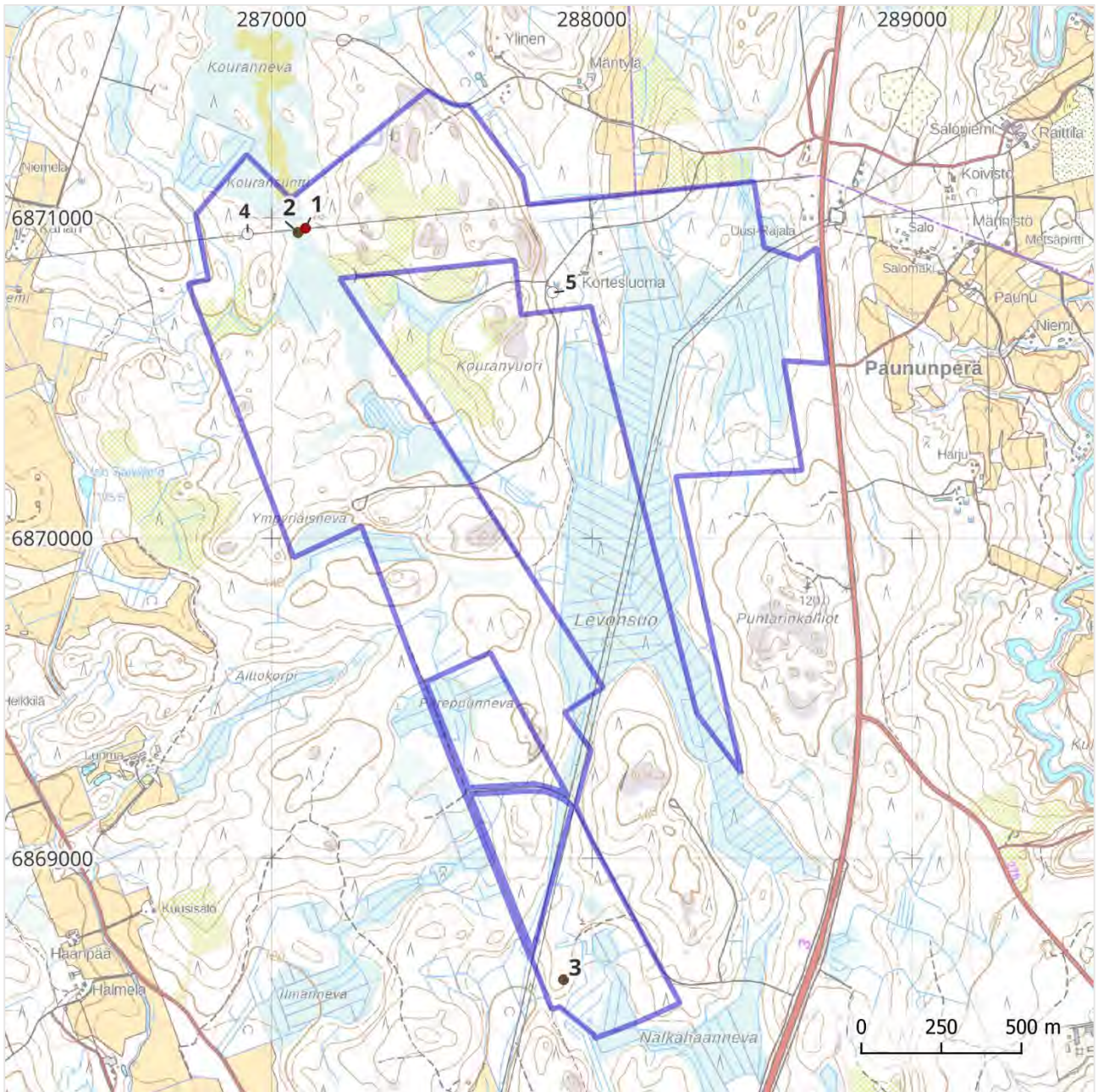
Kartta 3. Maastossa havaitut kohteet (1–5) punaisin, ruskein ja valkoisin pistein. Inventoinnissa kuljetut reitit on piirretty vihreällä (2024 reitti vaaleanvihreällä ja 2025 reitti tummanvihreällä) MK 1: 20 000.

5. Yhteenveto

Heilu Oy:n arkeologit FM Sinikka Kärkkäinen ja HuK Meri Leppäsalko tekivät Levonsuon aurinkovoimapuistoalueen arkeologisen inventoinnin maastotyön 13.6.2024 ja 2.4.2025. Inventoinnissa huomioitiin sekä esihistoriallisen että historiallisen ajan arkeologisen kulttuuriperinnön kohteet. Aluetta ei ollut aikaisemmin inventoitu arkeologisesti, eikä sieltä tunnettu muinaisjäännöskohteita. Inventoinnissa havaittiin yksi historiallisen ajan kylien välinen rajamerkki, joka on kiinteä muinaisjäännös. Alueelta paikannettiin myös hirsistä tehty kapulatie ja autioitunut talonpaikka. Nämä kohteet määriteltiin nuorehkon iän tai merkittävyyden perusteella statuksella ”muu kulttuuriperintökohde”. Maastossa havaittiin myös melko moderniksi tulkittu kivetty kellarikuoppa, sekä toinen rajamerkki, joka huomioitiin muuna kohteena.

Pälkäneellä
Sinikka Kärkkäinen
4.4.2025
Heilu Oy

6. Arkeologisen kulttuuriperinnön kohteet

Kartta 4. Kiinteä muinaisjäänös (1) punaisella, muut kulttuuriperintökohteet (2-3) ruskealla ja muut kohteet (4-5) valkoisella pallolla. Levonsuon hankealueen rajausta sinisellä.

Kiinteä muinaisjäännös

1. Kauralähdet

Muinaisjäännöstunnus: uusi kohde

Muinaisjäännösstatus: kiinteä muinaisjäännös

Muinaisjäännöstyyppi: kivirakenteet, rajamerkit

Ajoitus: historiallinen, 1700-luku

Koordinaatit: N 6870967 E 287105 z 141 m mpy

Koordinaattiselite: kiinteistörajojen taitepiste

Inventointihavainnot:

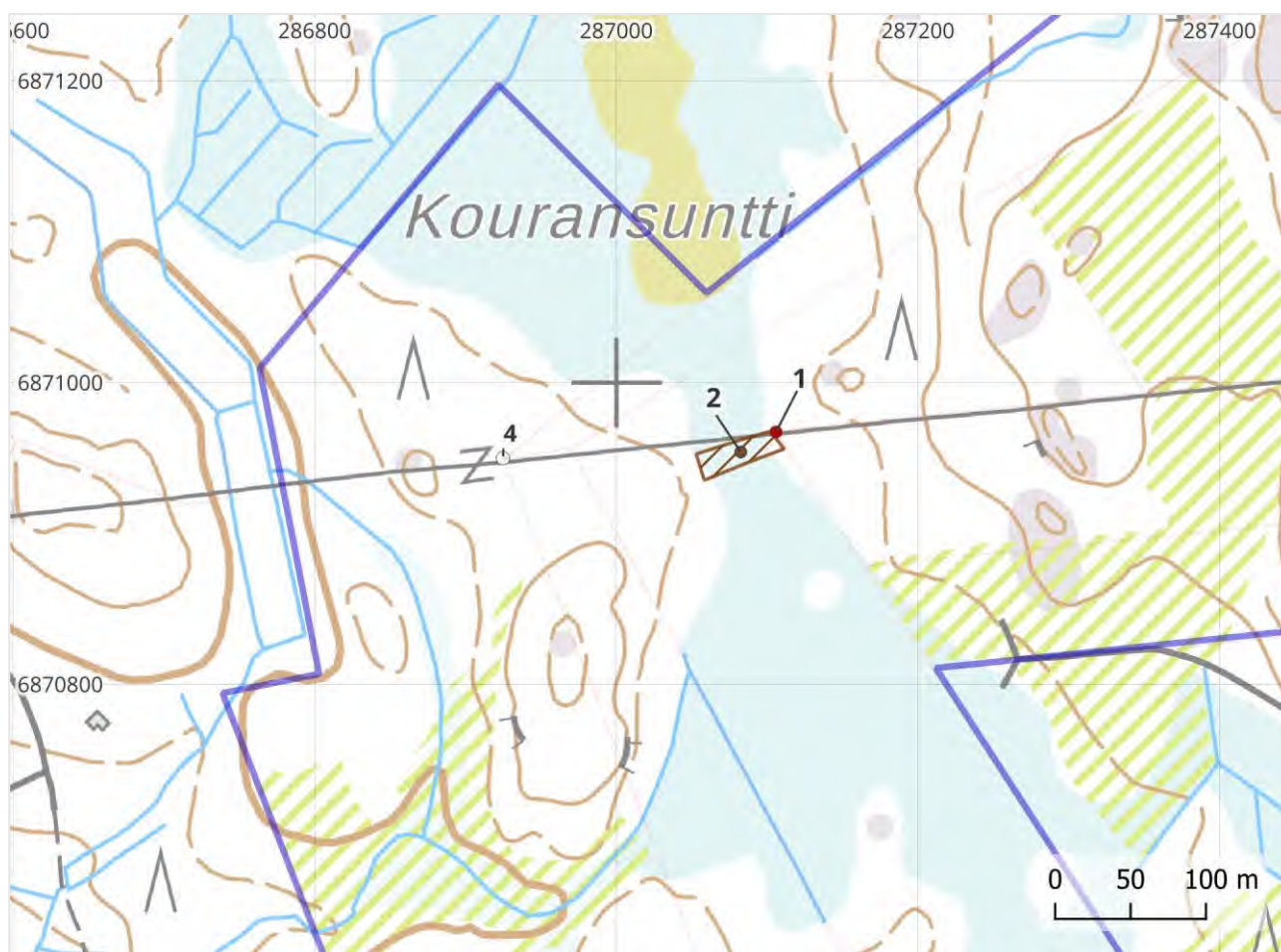
Kouransuntin suoalueen itäreunassa havaittiin melko vaatimaton rajamerkki. Paikalla on noin 40 cm korkea kartion muotoinen pystykivi, jonka leveys on noin 15 cm. Kiven viereen on laitettu pystyyn kuorittu puunkarahka. Paikalla on ollut Riititalan ja Heittolan historiallisen ajan kylien välinen raja, joka näkyy mm. Heittolan kylän isojakokartalla (1791). Pyykin vieressä on nimi ”Kauralähdet”. Paikalla on yhä käytössä oleva kiinteistörajojen taitepiste.

Kuva 1. Rajakivi sijaitsee korkean varvikon seassa. Kuvattu kaakkoon.

Kartta 5. Ote kartasta ”A19:2/1–5 Heittola; Isojako”. Ei mittakaavassa.

Kartta 6. Kohteiden 1–2 ja 4 sijainnit. MK 1: 4000.

Muut kulttuuriperintökohteet

2. Kouransuntti

Muinaisjäännöstunnus: uusi kohde

Muinaisjäännösstatus: muu kulttuuriperintökohde

Muinaisjäännöstyyppi: kulkuväylät, kapulatiet

Ajoitus: historiallinen

Koordinaatit: N 6870953 E 287082 z 140–141 m mpy

Koordinaattiselite: kapulatie arvioitu keskipiste

Inventointihavainnot:

Kouransuntin suoalueen eteläosan halki kulkee noin 50 metrin pituinen kapulatie. Kapulatie on merkitty vuoden 1911 senaatinkartalle sekä vuoden 1959 peruskartalle. Suon yli kulkeva polku on merkitty vielä 2000-luvun kartoille ja ilmeisesti reittiä on käytetty vielä hiljan. Kapulatie alkaa suon itäosasta, sähkölinjan alta ja kulkee loivasti länsilounaaseen. Puiden päällä on 5–30 cm paksu vetinen turvekerros. Tien kohdalle tehtiin pieni koekuoppa, josta puita otettiin esiin. Puunrunkojen paksuun on noin 15 cm ja niiden välissä näkyy pyöreitä (halk. noin 3 cm) keppejä, jotka vaikuttavat olevan pystyssä hirsien välissä. Muutamia ohuita pystykeppejä näkyy tien länsiosassa turpeen pinnalla, joten ehkä niitä on käytetty tielinjan merkitsemiseen. Tien päällä kasvaa paikoin korkeaa suopursua ja pieniä puita, joten tarkan linjan tai leveyden määrittäminen on haastavaa. Tien kulkua noudattelee kapea polku ja tien ulkopuolella suo on upottavampaa. Tien leveys on arviolta noin 3–4 metriä, mutta sille tehty aluerajaus on arvio. Ks. sijaintikartta edellisen kohteen yhteydestä.

Kuva 2. Turpeen alla säilyneitä puita esiin otettuna.

Kuva 3. Meri L. seisoo kapulatien kohdalla. Kuvattu länteen.

Kartta 7. Vasemmalla kapulatie vuoden 1911 senaatinkartalla ja oikealla vuoden 1959 peruskartalla.

3. Levonsuonmäki

Muinaisjäännöstunnus: uusi kohde

Muinaisjäännösstatus: muu kulttuuriperintökohde

Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikat, talonpaikat

Ajoitus: historiallinen, 1900-luku

Koordinaatit: N 6868622 E 287911 z 125 m mpy

Koordinaattiselite: uunin raunion sijainti

Inventointihavainnot:

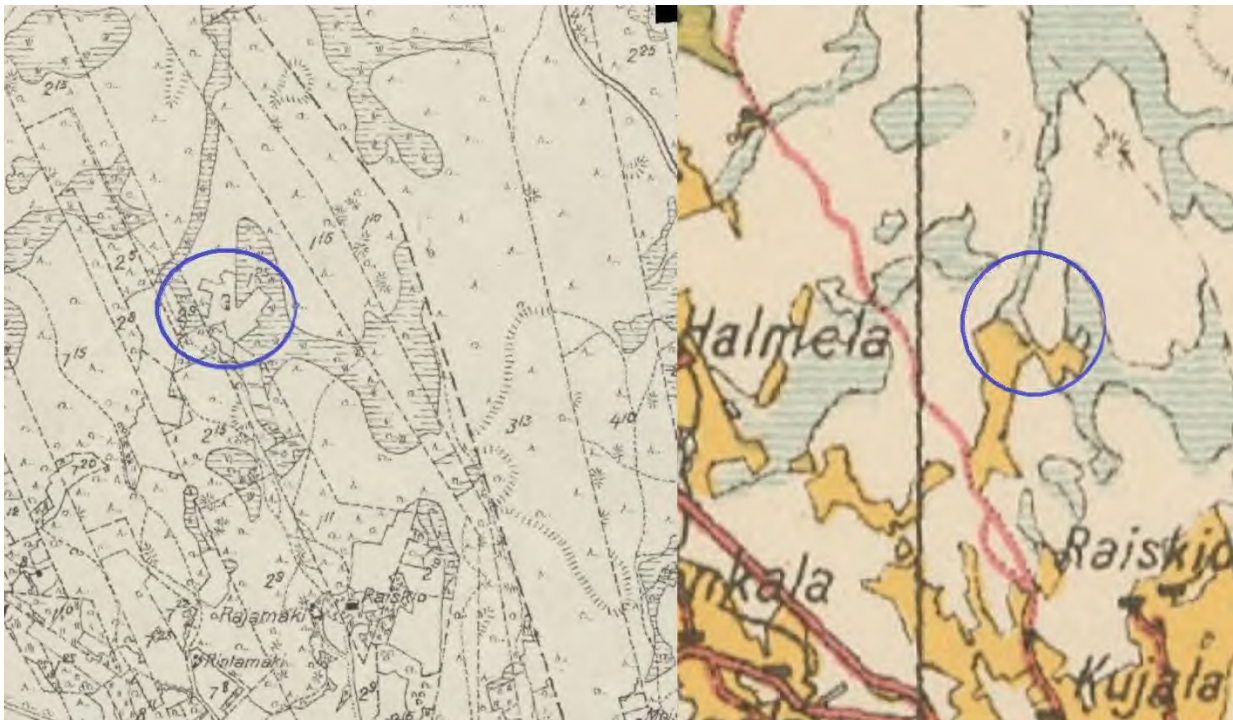
Nälkähaannevan kosteikkoalueen länsiluoteispuolella, pienen mäen laella havaittiin autoitunut talonpaikka. Maasto on avointa kuusimetsää. Mäen korkeimmalla kohdalla on rakennuksen kivijalka, jonka koko on noin 5,5 x 9 metriä. Sen keskellä on neliskanttinen uunin raunio, jonka koko on noin 2 x 2 metriä ja korkeus noin 1,6 metriä. Kivijalka ja uuni olivat lähes täysin sammalpeitteisiä, mutta vaikuttivat lohkotuista kivistä tehdyiltä. Tiiltä ei havaittu. Kivijalasta noin 25 metriä luoteeseen havaittiin toinen, todennäköisesti ulkorakennuksen kivijalka, jonka pohjoispäädyssä on kivetty kellarikuoppa. Kivijalka koostuu yksittäisistä, riviin asetelluista kivistä ja sen koko on arviolta 6 x 12 metriä. Kellarikuopan koko on noin 2 x 3 metriä. Paikalla ei näy selkeää talonpaikkaa millään historiallisella kartalla. Ikaalisten pitäjänkartalla (1930) näkyy mahdollisesti rakennus ja peltoja. Vuoden 1948 ilmakuvassa paikalla näkyy rakennus ja peltoaukeita, mutta vuoteen 1954 mennessä alue on jo metsittynyt. Paikalla on todennäköisesti sijainnut lyhytikäinen talo 1900-luvun alkuvuosikymmeninä.

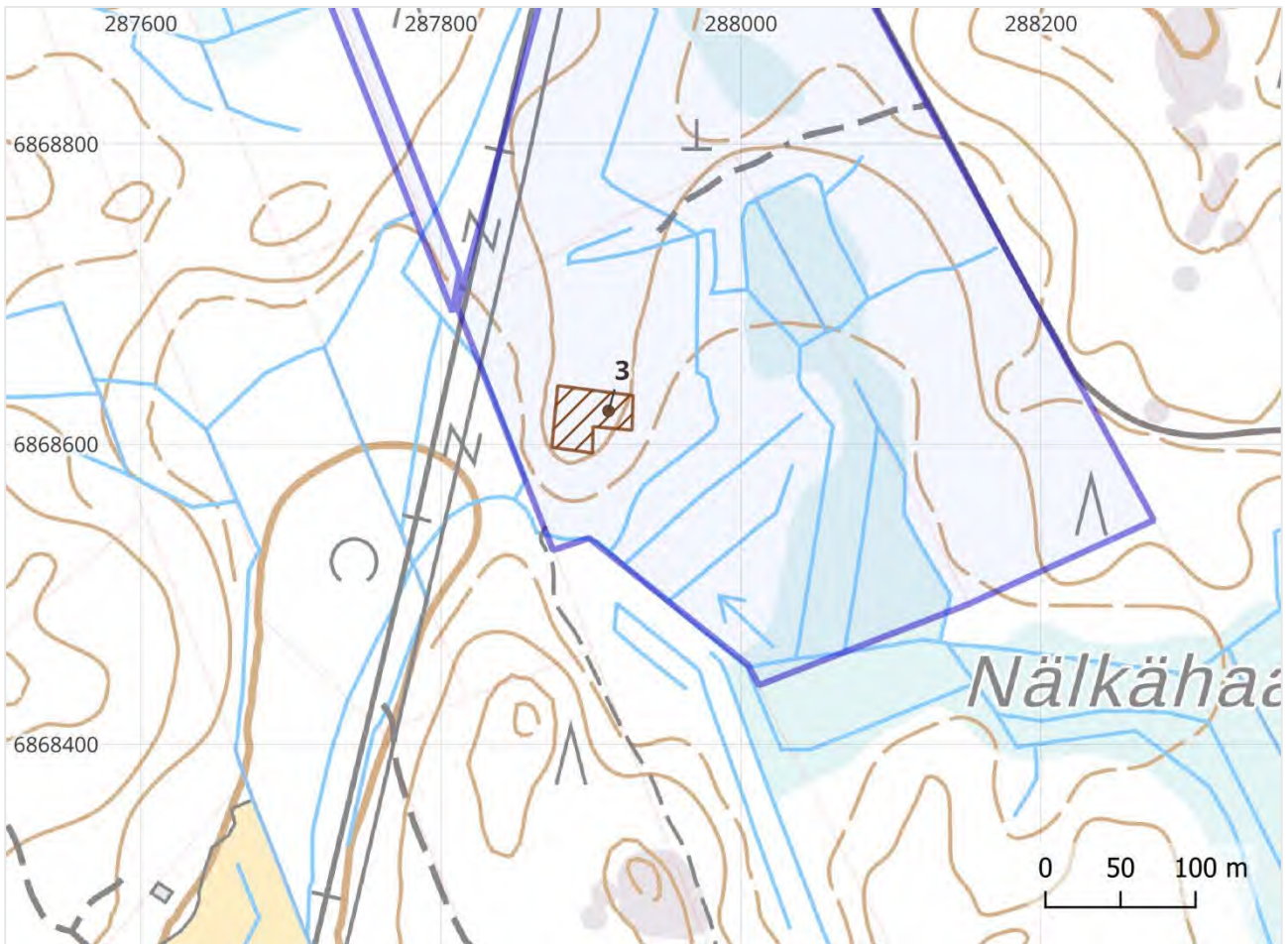
Kuva 4. Rakennuksen kivijalka on täysin sammaleen peittämän. Uunin raunio erottuu korkeampana kivijalan keskellä. Kuvattu kaakkoon.

Kuva 5. Kellarikuopan reunoilla kasvoi suuret kuuset. Kuvattu luoteeseen.

Kartta 8. Vasemmalla torpan alue vuoden 1930 pitäjänkartalla ja oikealla vuoden 1933 taloudellisella kartalla.

Kartta 9. Kohteen 3 sijainti ja aluerajaus. MK 1: 5000.

Muut kohteet

4. Kouransuntti 2

Muinaisjäännöstunnus: uusi kohde

Muinaisjäännösstatus: muu kohde

Muinaisjäännöstyyppi: kivirakenteet, rajamerkit

Ajoitus: historiallinen

Koordinaatit: N 6870949 E 286924 z 143,5 m mpy

Koordinaattiselite: kiinteistörajan taitepiste

Inventointihavainnot:

Kouransuntin kosteikkoalueen luoteispuolella, avoimen voimajohtolinjan alla havaittiin rajamerkki. Sitä ympäröivä maasto on muokattua. Kaatuneen viisarikiven (noin 80 cm korkea ja 45 cm leveä) alla näkyy kiviä ainakin kahdessa kerroksessa. Kivet vaikuttavat siirtyneen jonkin verran paikaltaan. Koko rakenne on sammaleen peittämä.

Paikalla on kulkenut Riitialan kylään kuuluneen Kiaisen kruununtorpan raja. Kyseinen rajalinja näkyy 1800-luvun isojako- ja pitäjänkartoilla. Kyseessä ei ole kuitenkaan historiallisen ajan kylien raja, joten kohde määriteltiin muuksi kohteeksi. Ks. sijainti Kartta 6.

Kuva 6. Kaatunut rajamerkki sijaitsee pienten kuustentaimien alla. Kuvattu lounaaseen.

5. Kortesuoma

Muinaisjäännöstunnus: uusi kohde

Muinaisjäännösstatus: muu kohde

Muinaisjäännöstyyppi: kivrakenteet, kellarit

Ajoitus: moderni

Koordinaatit: N 6870766 E 287877 z 137 m mpy

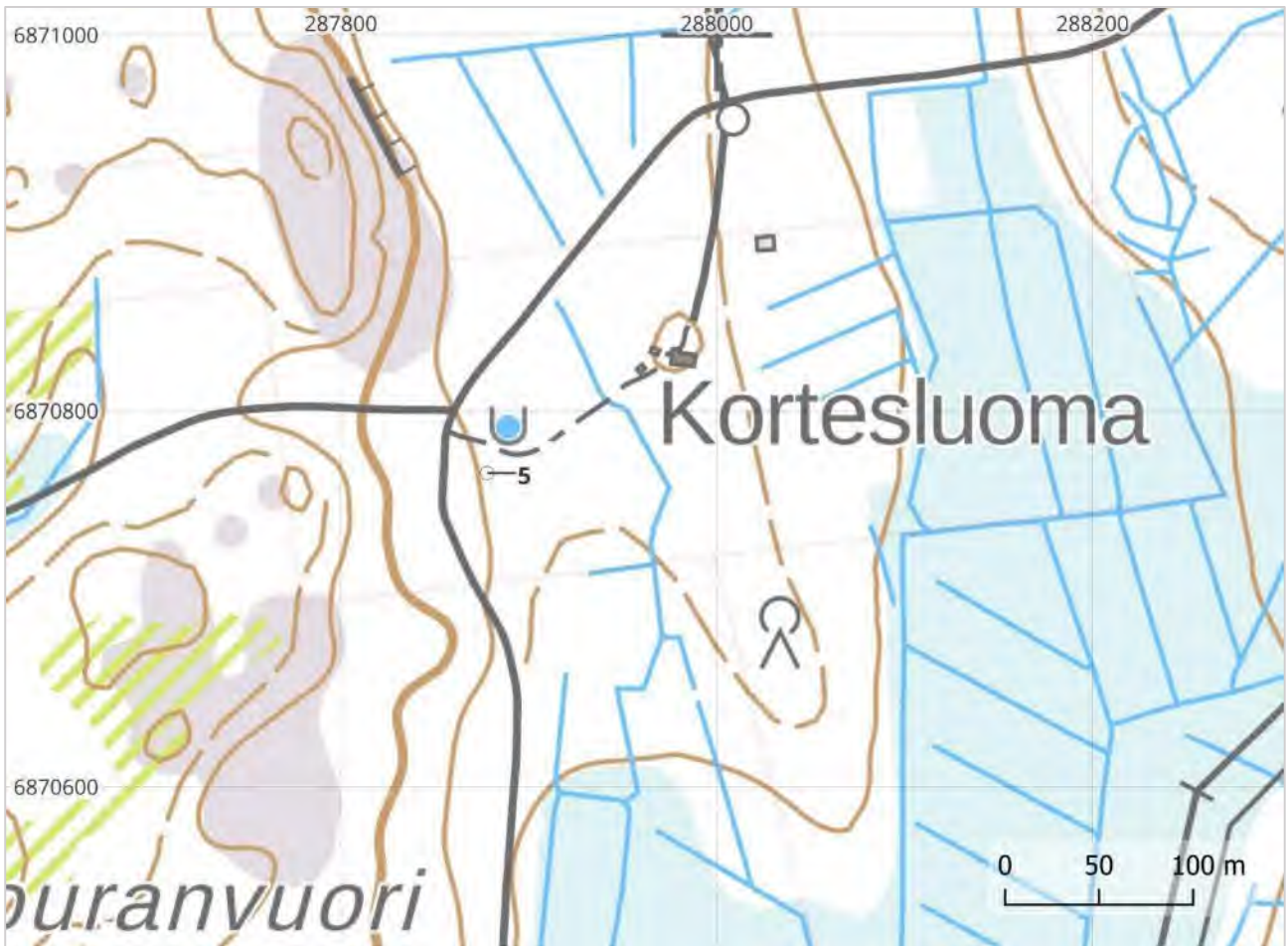
Koordinaattiselite: kellarikuopan keskipiste

Inventointihavainnot:

Kortesuoman talon lounaispuolella, noin 20 metriä Kouranvuoritiestä itään havaittiin kylmämuurattu kivikellari, joka on kooltaan noin 5 x 3 x 1,6 metriä. Kellari sijaitsee havupuuvaltaisessa sekametsässä, itään laskevassa rinteessä. Kellarin romahtaneita kattorakenteita lepää kellarin sisäänkäyntiä vasten. Oviaukko on sijainnut itäisivulla, mutta se on muurattu umpeen. Rakenteessa on näkyvissä muutama pala styroksia, joten se ei liene kovinkaan vanha.

Kuva 7. Kellarikuopan reunalla on jäänteitä lahonneista kattorakenteista. Kuvattu itään.

Kartta 10. Kohteen 5 sijainti. MK 1: 4000.

Lähteet

Tutkimusraportit: <https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/portti/read/asp/default.aspx>

- Adel, Vadim 2004. Ikaalinen Vääräjoki. Ranta-asemakaava-alueen arkeologinen inventointi. Pirkanmaan maakuntamuseo.
- Jussila, Timo. Ikaalinen. Kyrösjärven rantaosayleiskaava, 1. osa-alueen (Kolkko, Sikuri, Vähäröyhiö, Leutola) muinaisjäännösinventointi 2002. Mikroliitti Oy.
- Koskimies, Mirja 1969. Ikaalisten pitäjän kiinteät muinaisjäännökset. Muinaistieteellinen toimikunta.

Digitaaliset lähteet:

- Paituli latauspalvelu [Paituli - Download data \(csc.fi\)](https://paituli.csc.fi/)
- Siiri tietokanta. Tampereen kaupunki <https://siiri.tampere.fi/>

Kartat:

Kansallisarkisto: <https://astia.narc.fi/uusiastia/>

- Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma). Ia.* Pitäjänkartasto. 2211 07 Ia.* -/- Ikaalinen (--). Tiedosto 1080613. Kansallisarkisto. Viitattu 10.4.2024. (v. 1892)
- Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma). Ib.* Senaatin kartasto. XXIII-XXIV 20-21 [Ikaalinen] (--). Tiedosto 1. Kansallisarkisto. Viitattu 10.4.2024. (1911)
- Maanmittaushallituksen uudistusarkisto. MHA U Uudistuskartat ja -asiakirjat. A TURUN JA PORIN LÄÄNI. Ikaalisten maalaiskunta. A19:25/6–27 Riitjala; N:ot 1-9, isojako (sisältäen myös Riitjalan kylän sisällä olevat Heittolan, Kallionkielen, Kiialan ja Miettisen kylien ulkoniiyt) (1833–1833). Tiedosto 4. Kansallisarkisto. Viitattu 25.4.2024.
- Maanmittaushallituksen uudistusarkisto. MHA U Uudistuskartat ja -asiakirjat. A TURUN JA PORIN LÄÄNI. Ikaalisten maalaiskunta. A19:2/1–5 Heittola; Isojako, käsittäen myös talot N:ot 1 ja 14 Parkanon kunnan Parkanon kylässä (1791–1799). Tiedosto 2. Kansallisarkisto. Viitattu 25.4.2024.

Maanmittauslaitos

Vanhat painetut kartat- latauspalvelu: <https://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>

- 2211 07 Riitjala v. 1959